

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

במפרשים

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ב. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשס"ט

פרשת בשלח

א. תורת משה - האלשיך .

פרק יג' פסוק כ':

ויסעו מסכת ויחנו באתם בקצה המדבר. ויי
הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך
ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם
ולילה. לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד
האש לילה לפני העם (יג כ"ב).

(כ) אחר אומרו ויחנו באיתם מה צורך אומרו
בקצה המדבר. ועוד, אומרו עתה, וה' הולך
לפניהם יומם, כי היה ראוי לאומרו בנסעם
מרעמסס ולא אחר החניה השנית. וגם אומרו
ללכת יומם ולילה, למה מזכיר מדת יום בלילה.
ואם אומרו יומם חוזר אל עמוד ענן הנזכר, הרי
נאמר בו הולך לפניהם יומם בעמוד ענן. וגם
אומרו לא ימיש עמוד הענן כו', למה הודיע
זה, שאם לומר שלא היה מש זה עד בא האחר,
למה לא אמר גם כן שלא ימיש עמוד האש
עד בא עמוד הענן. וגם מה שאמרו רבותינו
ז"ל (שבת כג ב) שלא היה נוסע עמוד הענן
מלפניהם עד אחרי היות עמוד האש לפניהם,
איך נלמד זה מהפסוק.

אך למה שגזרה חכמתו יתברך להטעות את
מצרים שיאמרו כי ישראל נבוכים הם כו' וירדפו
אחריהם ויטבעו בים, והנה חש פן יאמר איש

אלה

1. ארבע אפלות שונות מצלח פרטנו כאן, התוכל לזנותן ולהסבירן?
2. מה בדיוק "מצלח חכמתו יתברך" כאן ולמה?
3. לפי זה מה היתה הסכנה כשכך כהפנת כל המהלך צ"ו בני ישראל?
4. מה אכן קרה מצלחות פסוק?
5. מה הטעם את כרעה ומה היתה התוצאה fe זה?

* * *

ב. רש"ר הירש .

פרק יד' פסוקים יח'-כא':

(יח) גילוי כל כובד גבורתי ילמד את העולם המצרי
לקח, ומכאן אזהרה לכל אלה המעמידים את

גדולתם ואת אושרם ואת נצחון העמים על כוחם
הצבאי, כדרך שעשה פרעה, ומתעלמים מכל יסוד
מוסרי.

(יט) הים לא יסוג מפני מלאך האלהים, אלא
מפני האדם הבוטח בה.

(כ) הענן הפריד בין שני המחנות, ועלידי כך
היה מחנה מצרים שרוי בחושך גם בשעה שה'
האיר את מחנה ישראל בעמוד האש.

(כא) רוח הקודש הבקיעה את המים עד התהום,
המים התנשאו לשתי חומות ותהום הים נעשה
לחרבה עלידי הרוח. בכך נוצרה מסילה ממערב
למזרח, ובכיוון זה עברו בני ישראל את הים.

בש"ח

1. קרא שם את הפסוקים ומצא מה הרציון המדויק את פרשנו ביאורו?
2. מנין לו לא התחשבו כח מוסרי וסמכו רק על הכח הצבאי?
3. פרשנו קובץ שהים נסוג מפני האדם המוטח בה, איך הוא לאומד זאת כאן?
4. מה בדיוק היה תפקיד הצנן?
5. לצומתו מה היה תפקיד רוח הקדים והאם זה אכן כפי כק?

* * *

ג. ספורנו.

"בעמוד" פירושו באמצעות העמוד או על ידי העמוד. 47. חידוש גדול של רבינו קא חזינא הכא, שהמהומה בים סוף היתה מיני חלאים ולא חרבן ואבדן (ועיין במכילתא). 48. מכאן ש"מהומה" = עפלים = טחורים (הלאים). 49. הבאים במקביל ל"והסיר ה' מנך כל חולי", שרבינו מפרש (שם) ש"רעים" מציין מחלות מדבקות לעומת "חולי" לא מדבק. על שני סוגי המחלות הללו כתוב (שם) "אשר ידעת", ומכאן פירוש רבינו בענין מחלות בים סוף הבנוי על כך שמלבד שחין לא ידענו על מחלה אחרת במכות מצרים. 50. נוסף על "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים". רבינו יפרש "מצרים" כ"מצרים" דהיינו האנשים המצריים. 51. "ויראו העם את ה'" (יד, לא). 52. "גרת" = "ויראו". 53. משמע ששונים הם זה מזה, וא"כ ראה מזה ש"מדה מצרים" אינו השחין אלא חוליים אחרים, ובהקשר להם כתוב "אשר יגרת" משמע שהיכן שנמצא כתוב שכני ישראל "פחדו" מדבר מסויים הוא "מדה מצרים", ואחר שמצינו "ויראו העם את ה'" ברור מזה ש"היה החזקה אשר עשה ה' במצרים" הוא המדה מצרים שכני ישראל יראו בזמן שראו את מצרים מת על שפת הים דהיינו בזמן קריעת ים סוף.

פרק יד' פסוק כד': (כד) וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן. שני העמודים שהיו מהלכים באמצע המרחק אשר בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל⁴⁵ הקריבם לצד מחנה מצרים⁴⁶. ויהם. במיני חלאים⁴⁷, בענן בפלשתים "ותהי יד ה' בעיר מהומה גדולה מאד ונך את אנשי העיר מקטן ועד גדול וישתרו להם עפלים"⁴⁸ (שמואל א ה, ט). ואותם מיני חלאים הם "מדוי מצרים הרעים"⁴⁹ (דברים ז, טו). והיא "היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים"⁵⁰ (להלן פסוק לא). שראו ישראל ויראו⁵¹, כאמרו "והשיב כף את כל מדוה מצרים אשר יגרת מפניהם"⁵² (דברים כח, טו). אקנם פרטי המכות שהזכירה התורה לא היה בהם שום חלי זולתי השחין, והנה התורה הזכירה (דברים שם פסוק כז) "שחין מצרים" והזכירה גם כן "מדה מצרים"⁵³.
⁴⁵ כמבואר לעיל פסוק כ. ⁴⁶ רבינו מפרש "וישקף" = טיפל ב (כמו "השקיפה... וברך") כאשר להשקיף על דבר פירושו לדאוג לטיפולו של ענין בזה שמעיינים בו. אם כן

אלול

1. מה הקושי האפשרי בקטע הראשון ומה מצנה פרשנו לכך?
2. חידוש גדול מלמדנו פרשנו בהסבירו את "ויהם" מה מביאו לכך?
3. מה הוכחות מביא פרשנו לדבריו?
4. ממה "יראו" בני ישראל ולאמה?
5. מה הם "מדוי מצרים" לדעת פרשנו ולאמה זה חסו לז?

* * *

ד. מדרשו תורה לר' שלמה האשתורקי היד'.

פרק יד' פסוק כד': ויסר את אופן מרכבותיו אולי קרא אופן מה שמישין הפרשים ברנליהם ענולות שבהן יפרישו הבהמות ללכת והם האשפירוניש וזהו אז וינהגו בכבודות. או קרא אופן המעמיד המרכבות, והם הסיננלייש שנוקשו ושנשברו כמו דבר דבור על אופניו (משלי כ"ה י"א) ר"ל על קשריו ותקוניו ואמוניו: אנוסה מפני ישראל, אמרו זה כאשר הכירו מהומתם בעמוד אש וענן הודו כי ה' הוא הנלחם להם ומאתו היה הכל לא כמו שאמרו אצבעי אלהים היא (שמות ה' ט"ו):

אלול

1. איזה קושי - המצריק ביאור, מצא פרשנו בקטע הראשון?
2. לאמה לא יפרש כמנון - אופן-לכד?
3. מהו חידושו בקטע השני ולאמה רק אתה הודו כי ה' נלחם להם?
4. מה בדיוק ההבדל בין כאן לבין הנאמר בספר ח' - אצבע אלוקים?

* * *

